

УДК 336.2

Л. В. Козарезенко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри політичної економії, ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди", м. Переяслав-Хмельницький

ВПЛИВ ПРЯМИХ ПОДАТКІВ НА ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК

L. Kozarezenko,

PhD (Economics), Associate Professor, Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University, Pereyaslav-Khmelnytsky, Ukraine

THE INFLUENCE OF DIRECT TAXES ON HUMAN DEVELOPMENT

У статті досліджено вплив прямих податків на розвиток людського потенціалу. Доведено, що запорукою економічного розвитку в умовах глобалізації є координація міжнародних відносин щодо усунення бар'єрів та обмежень на шляху інвестицій та економічної співпраці, переважно у форі міжнародних договорів щодо уникнення подвійного оподаткування. Розглянуто податковий кредит як основну форму податкового стимулювання розвитку науково-дослідної діяльності. Виявлено, що крім цієї форми уряди застосовують прямі бюджетні субсидії та механізми прискореної амортизації щодо основних фондів, які використовуються у науково-дослідній діяльності. Узагальнено, що політика податкового стимулювання в країнах-членах Євросоюзу охоплює підприємства, що знаходять ноу-хау, отримують патенти, розробляють нові технологічні проекти, винаходять формули чи процедури для випуску нових популярних товарів, а на додаток до податкових стимулів у країнах-членах Євросоюзу широко застосовується механізм прискореної амортизації для основних фондів, що використовуються у сфері науково-дослідницької діяльності.

The article researches the influence of direct taxes on human potential development. The author has proved that coordination of international relations regarding elimination of barriers and restrictions in the way of investments and economic collaboration, mainly in the form of international treaties on avoiding double taxation, is a guarantee of economic development under conditions of globalization. The author has considered the tax credit as the main form of tax stimulation of development of the scientific and research activity. The author has indicated that, besides the mentioned form, the governments apply direct budget subsidies and mechanisms of accelerated depreciation for fixed assets used in the scientific and research activity. The author has summarized that the policy of tax stimulation in the EU member countries encompasses enterprises, which make inventions, obtain patents, develop new technological projects, invent formulas or procedures for production of new popular commodities. The mechanism of accelerated depreciation for fixed assets applied in the scientific and research activity is widely used in the EU member countries together with the other tax incentives.

Ключові слова: податкова система, прямі податки, людський розвиток, економічний розвиток.
Key words: tax system, direct taxes, human development, economic development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Податки на прибуток корпорацій, заробітну плату та інші прямі податки мають високу значущість для існування єдиного європейського ринку і є предметом координації для урядів країн-членів ЄС. Така координація в економічних відносинах між країнами Євросоюзу та з іншими країнами проявляється в усуненні бар'єрів та обмежень на шляху інвестицій та економічної співпраці. Однією з форм координації є система міжнародних договорів щодо уникнення подвійного оподаткування. Ці договори, укладаються відповідно до модельних конвенцій¹ та, окрім сприяння прямим іноземним інвестиціям, формують умови для стимулювання розвитку людського потенціалу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі складові державної фінансової політики в контексті розвитку людського потенціалу активно досліджуються вітчизняними науковцями. В даному контексті вплив податків на розвиток людського потенціалу вивчали Швабій К.І., Огонь Ц.Г., Калінеску Т.В., Вишневецький В.П., Липницький Д.В., Соколовська А.М.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Подвійне оподаткування виникає тому, що одна країна претендує на право оподаткування на підставі факту реєстрації або громадянства платника податків, а інша — на підставі одержання доходу на її території. Держави, що експортують капітал, укладають такі договори з метою створення сприятливих умов щодо опо-

¹ Існує два основних види модельних конвенцій про уникнення подвійного оподаткування, які уряди різних країн використовують у двосторонніх відносинах — модель ОЕСР та модель ООН. Модельні конвенції забезпечують використання єдиної термінології і дозволяють одноманітно тлумачити їх зміст. Типова конвенція ОЕСР в основному враховує інтереси промислово розвинених країн, особливо експортерів капіталу.

даткування для діяльності своїх фізичних і юридичних осіб в приймаючих країнах. Такі двосторонні і багатосторонні договори встановлюють відповідні правові механізми, які забезпечують узгоджений розподіл податкових зобов'язань між цими країнами.

Масштаб системи міжнародних договорів з питань уникнення подвійного оподаткування є достатньо значний. Приблизно кількість двосторонніх договорів в світі становить близько 10 тис. При цьому слід зазначити, що розвинуті країни мають більшу кількість таких договорів ніж країни, що розвиваються. Наприклад, Україна має 72 договори, Болгарія — 71, Чехія — 77, а Данія — 88.

Основним принципом, що визначає зміст зазначених договорів є податкова нейтральність щодо переміщення капіталу. Ці міжнародні правові інструменти сприяють інвестиційним процесам інвестування шляхом зменшення податкових бар'єрів, що перешкоджають вільному міжнародному обміну товарами і послугами.

Договори про уникнення подвійного оподаткування визначають коло осіб, до яких застосовуються їхні норми, об'єкти оподаткування, що виникають в результаті здійснення такої діяльності в різних країнах, методи усунення подвійного оподаткування: звільнення, кредитування, податкові відрахування, знижені податкові ставки та погоджувальні процедури, що передбачають різні форми взаємодії представників держав з питань забезпечення ефективності усунення подвійного оподаткування, вирішення спірних проблем, проведення консультацій.

Для стимулювання розвитку наукової, культурологічної, спортивної та інших складових державної політики, пов'язаної з людським розвитком, модельні конвенції містять відповідний варіант формулювання, який включається до тексту міждержавних договорів про уникнення подвійного оподаткування. Ці формулювання є ідентичними як у моделі ООН, так і у моделі, розробленої фахівцями ОЕСР. Так, відповідно до положень модельних конвенцій доходи студентів, діячів культури та спортсменів не підпадають під подвійне оподаткування. Разом з цим, реалізація зазначених норм на практиці в стосунках різних держав може дещо відрізнятись від рамок.

Наприклад, відповідно до норм конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Німеччиною та Великобританією виплати, отримані з іншої країни і призначені на проживання та отримання освіти іноземним студентом, що прибув на навчання, проведення досліджень в університеті, школі, музеї або іншого культурного або освітнього закладу на термін, що не перевищує двох років, не будуть оподатковуватися в країні, де такий студент перебуває. Положення конвенції між Мексикою та США передбачають, що доходи особи, яка тимчасово перебуває на території однієї договірної держави і є студентом, вченим, практикантом не будуть оподатковуватися в іншій договірній країні.

Амбітна програма Європейського Союзу Горизонт 2020², що фінансується за рахунок бюджету ЄС, передбачає вирішення проблемних питань, де роль науки та досліджень відіграватиме значну роль. Серед основних напрямів цієї програми: здоров'я, демографічні зміни, продовольча безпека, стале сільське господарство, біо-економіка, без-

печна, чиста і ефективна енергетика, зелений транспорт, ефективність використання ресурсів і сировини.

Країни-члени Євросоюзу беруть активну участь у впровадженні завдань Горизонту та реалізації цілей державної політики, які забезпечують розвиток людського потенціалу. Наприклад, в Австрії законодавством передбачено широкий спектр інструментів щодо підтримки науково-дослідницької діяльності. Серед таких інструментів, податкові стимули є одними з основних, оскільки, впливають на фінансовий стан підприємств та надають можливість збільшити рівень фінансування цього напрямку. Австрійське законодавство при сплаті податку на прибуток передбачає 10 відсотковий кредит щодо витрат, які було здійснено на проведення наукових досліджень. Таким чином, компанія, яка протягом року здійснювала витрати, пов'язані з проведенням наукових досліджень, у річній декларації вона може зменшити базу оподаткування податку на прибуток на 10 відсотків.

Гранти та державні субсидії не оподатковуються, а до доходів, отриманих від ліцензійних платежів, пов'язаних з власними розробками інтелектуальної власності, ставка податку зменшується на половину і становить 12,5 відсотка. При цьому однією з умов для зменшення податкової ставки є те, що науково-дослідницька діяльність повинна проводитися на території Австрії, а підрядники та субпідрядники — на території Європейського Союзу.

Ставка податку на прибуток підприємств у Франції становить 34,43 відсотка, що є достатньо високою у порівнянні з іншими країнами. Тому зменшення рівня оподаткування на наукову діяльність та дослідження, є вагомим стимулом для юридичних осіб — платників податків Франції. Згідно з французьким законодавством, податковий кредит на вказану діяльність складає 30 відсотків на перші 100 млн євро витрат, здійснених на забезпечення наукових досліджень, здійснених протягом року. Додатково передбачено збільшення податкового кредиту на 5 відсотків на будь-яку суму витрат, що перевищує 100 млн євро.

Починаючи з 1 січня 2013 року, у Франції запроваджено новий податковий інструмент, що має назву "Інноваційний податковий кредит". У першу чергу це є податковим стимулом для нових пілотних проектів і стосується він лише малого та середнього бізнесу, до якого відносяться підприємства де працюють не більше 250 співробітників, а обсяг продаж не перевищує 50 млн євро. Інноваційний податковий кредит передбачає ставку у 20 відсотків для обсягу витрат, що дорівнює або є більшим ніж 400 тис. євро.

Вигідно з точки зору економіки на сплаті податків отримувати доходи від ліцензування або продажу запатентованих технологій. За таких умов ставка податку для отриманого прибутку становитиме 15 відсотків. Однак отримати цю пільгу можливо, якщо патент належить французькій компанії, якнайменш 2 роки.

Природа стимулів для наукових досліджень у Німеччині не має окресленого податкового характеру. В основному підтримка здійснюється за рахунок грошових субсидій з бюджету, які, як правило, становлять 50 відсотків від вартості проекту. Пріоритетними для підтрим-

² HORIZON 2020 — рамкова програма Європейського Союзу з фінансової підтримки інноваційного розвитку. Є ініціативою ЄС, що виділяє кошти на конкурсній основі на підтримку розвитку і впровадження інновацій, в тому числі у підприємстві і промисловості. Загальний фонд програми HORIZON 2020 складає 80 млрд. євро.

ки з боку держави є проекти у галузі енергоефективності, скорочення викидів CO₂, а також поновлюваних джерел енергії.

Податкове стимулювання для здійснення наукової діяльності та досліджень у Хорватії виглядає достатньо значущим. Згідно з законом про вищу освіту у разі реалізації проекту з фундаментальних наукових досліджень, база оподаткування податком на прибуток може бути зменшена на 250 відсотків від обсягу витрат на вказаний проект. За результатами реалізації дослідницьких науково-прикладних проектів знижка може скласти 225 відсотків, проектів розвитку — 200 відсотків, а проектів технічного спрямування — 175 відсотків [2].

Підприємства малого та середнього бізнесу можуть отримувати податкові вирахування за окремими проектами на рівні 75 відсотків, а для великих компаній на рівні 65 відсотків. Загалом, податкові вирахування за підсумками звітного періоду для малого бізнесу можуть становити 50 відсотків від усього обсягу витрат, пов'язаних з науково-дослідницькою діяльністю (НДД), а для представників великого бізнесу — не більше 40 відсотків.

Оцінка податкових пільг, які застосовуються у Хорватії для підтримки наукових досліджень засвідчили їхню ефективність для отримання інноваційного продукту. В рамках такої оцінки було досліджено дані 96 компаній, які підтвердили збільшення їхніх витрат на проведення досліджень, а також виявлено неоднорідність бенефіціарів [3]. Так, найбільшу долю серед отримувачів підтримки мали підприємства, що належать до середнього та малого бізнесу, але найбільшу питому вагу щодо отриманих фінансових ресурсів мали великі компанії. З точки зору галузевого розподілу пільг на НДД найбільшу частку мали підприємства сфери електроніки та комунікацій: у 2008 р. — 22,0 відсотка, а у 2009 р. — 44,8 відсотка від загального обсягу наданих пільг.

Інституціональну підтримку та координацію розвитку прикладних наукових досліджень у цій країні здійснює Хорватський науковий фонд. Метою діяльності цієї організації є відбір проектів, які ґрунтуються на результатах НДД, мають конкурентний потенціал на міжнародному рівні та можуть принести практичну користь.

У Фінляндії обсяг фінансування НДД в середньому становить 3,55 відсотка від ВВП. Основним інструментом підтримки для наукових досліджень є кошти державного бюджету у вигляді прямих субсидій. Спектр податкового стимулювання цього напрямку достатньо вузький і складається в основному лише у зменшенні рівня оподаткування заробітної плати працівників, які безпосередньо здійснюють науково-дослідну діяльність. Цільова група для використання таких пільг складається головним чином з невеликих компанії, що здійснюють свою діяльність у сфері промисловості [1].

Підтримка НДД у Франції складає близько 2,9 відсотка від ВВП, при цьому пряма фінансова підтримка від держави становить 0,12 відсотка від ВВП. Використання податкових інструментів почалося з 2007 року, коли було запроваджено податковий кредит у вигляді 30 відсотків на перші 100 млн євро кваліфікованих витрат на проведення наукових досліджень. На обсяг витрат, що перевищував вказану суму, надавалося ще 5 відсотків податкового кредиту.

Для збереження високої ефективності податкових пільг, відповідними органами регулярно здійснюється моніторинг результатів діяльності компаній, які проводять такі дослідження та впроваджують отримані результати у практичній площині. Французькі експерти вважають, що ефект від реалізації наукових досягнень забезпечує додаткове зростання економіки на рівні приблизно 0,3—0,6 відсотка ВВП. У період 2007—2011 рр. кількість компаній, що здійснювали НДД та використовували податкові стимули у Франції збільшилась з 9,8 тис. до 19,7 тис. [3].

Відносні показники фінансування сфери наукових досліджень в Італії є меншими, порівняно із Францією — частка у ВВП становить близько 1,27 відсотка, при цьому пряме державне фінансування складає 0,04 відсотка від ВВП, а за рахунок податкових пільг забезпечується фінансова допомога на рівні 0,003 відсотка ВВП.

Посилення ефективності податкової підтримки НДД в Італії заплановано за рахунок надання 50-відсоткового кредиту, що надаватиметься італійським компаніям-резидентам та філіям іноземних компаній. Щоб отримати податкові пільги компанії повинні здійснити витрати на менше 50 тис. євро. Структура таких витрат може включати витрати на персонал, витрати на дослідження, проведені з іншими науково-дослідними центрами та університетами, аутсорсингове дослідження, технічну діяльність і патенти. У разі виявлення порушень, до підприємства можуть застосовуватися штрафні фінансові санкції.

Для отримання кваліфікації, персонал повинен мати науковий ступінь доктора, або залучатися виключно для проведення науково-дослідної діяльності. Для малого та середнього бізнесу строк залучення персоналу не повинен бути меншим двох років, у той час для інших компаній, цей показник не може бути менше трьох років.

Обсяг витрат на НДД у Нідерландах дорівнює 2,16 відсотка ВВП, з яких за рахунок пільг для податків підтримка становить 0,15 відсотка ВВП. Система податкового стимулювання складається з двох основних елементів. Перший стосується сплати податку на заробітну плату та має дві підгрупи. Для першої — ставка податкового кредиту становить 35 відсотків при умові, що витрати на НДД здійснено в обсязі не менше 250 тис. євро. У другій, податковий кредит застосовується для новостворених компаній, а ставка податкового кредиту становить 50 відсотків.

Другий елемент стимулювання торкається податку на прибуток корпорацій та застосовується шляхом зменшення бази оподаткування на 60 відсотків у разі здійснення витрат на НДД. Також до пакету податкових стимулів входять знижки у разі, якщо підприємства самі розробляють нематеріальні активи, що пройшли патентний захист. У цьому разі податкова знижка становить 80 відсотків.

Дослідження, що було здійснено в Нідерландах підтвердили позитивний вплив податкових пільг для НДД на розвиток економіки і, особливо, для стартапів [3].

За рахунок податкових пільг на НДД у Польщі витрачається 0,9 відсотка ВВП. Пряма підтримка з бюджету складає лише 0,03 відсотка ВВП. Компанія, що здійснює вироблення новітніх технологій за витратами у цьому напрямі, можуть отримати податкове відрахування в розмірі 50 відсотків від бази оподаткування податком на прибуток.

З початку формування та застосування на практиці механізм податкової підтримки НДД у Польщі не мав широкого поширення. Відповідно до звіту Міністерства фінансів Польщі в середньому на рік цим користувалися близька 30 компаній. Після заходів щодо популяризації цих інструментів, що було здійснено з боку органів державної влади і, в основному, з боку Міністерства економіки, використання податкових стимулів значно зросло. Також додатковим стимулом стала участь польських підприємств у наукових програмах Європейського Союзу, що фінансуються за рахунок європейських цільових фондів. Так, сума податкових пільг, надана у 2010 році становила 33,0 млн євро, у 2011 році — 270 млн євро, а у 2012 році — майже 440 млн євро.

Серед факторів, що призводили до гальмування розвитку інструментів підтримки НДД у Польщі у порівнянні з іншими, більш успішними країнами, були: слабка інформаційна політика та високий ступінь фінансових ризиків, оскільки, як правило, впровадження наукових розробок не гарантує швидких доходів.

Рівень підтримки НДД у Португалії складає близько 1,5 відсотка ВВП. За рахунок податкових стимулів забезпечується 0,09 відсотка ВВП, а пряма бюджетна підтримка складає 0,03 відсотка ВВП. Системний підхід у застосуванні інструментів підтримки за рахунок податків, виник після реформи податкової системи, що відбулася у 2012 році. Зміни до податкового кодексу передбачали надання податкового кредиту за ставкою 32,5 відсотка протягом річного податкового кредиту для операцій, пов'язаних з проведенням наукових досліджень. При цьому для новостворених компаній ставка кредиту могла бути збільшена до 42,5 відсотків від обсягу податку на прибуток, що нараховувався за річний період. У випадку, коли кваліфікаційний обсяг витрат на НДД перевищував 1,5 млн євро, ставка податкового кредиту збільшується до 50 відсотків.

Згідно з законодавством Португалії, до проведення НДД належать витрати на розробку та експлуатацію родовищ з метою отримання нових або вдосконалених сировинних продуктів та виробничих процесів.

До податкового кредиту відносять 55 відсотків від обсягу витрат на заробітну плату персоналу, що працює у сфері новітніх наукових технологій. Додатково до суми податкового кредиту може бути додано ще 20 відсотків для працівників, які мають вчену ступінь.

Отриманий податковий кредит може бути перенесений на термін, що не перевищує шість років.

Витрати на здійснення НДД в Румунії становлять 0,42 відсотка ВВП. Вперше механізм податкового стимулювання у цій країні було застосовано у 2003 році, але широкого поширення він набув у 2010 році. Протягом цього часу румунський уряд значне полегшив процедуру подачі заявки на отримання податкових пільг. Після удосконалення податкових норм в країні діє ставка податкового кредиту для витрат на НДД у розмірі 50 відсотків, хоча до цього вона дорівнювала 20 відсотків.

Окрім податкових стимулів, у Румунії застосовується механізм прискореної амортизації щодо для основних фондів, що використовуються у сфері НДД. Так, протягом першого року використання може бути списано 50 відсотків вартості таких фондів. Решта, як правило, амортизується протягом строку корисного використання активу або протягом наступних двох років використання.

Хоча з боку уряду Румунії достатньо часто лунала інформація про готовність розширити спектр податкових інструментів щодо підтримки НДД, однак, це не знайшло відповідної реалізації у практичній площині.

Достатньо відчутним є рівень підтримки НДД у Словенії. Витрати на проведення науково-дослідної діяльності становлять близько 2,8 відсотка від ВВП цієї країни. За рахунок податкових пільг рівень стимулювання наукової сфери становить 0,06 відсотка ВВП, а пряма підтримка з державного бюджету оцінюється на рівні 0,28 відсотка ВВП.

Податкові пільги для НДД уряд Словенії почав використовувати з 2012 року. Ставка за податковим кредитом становить 100 відсотків і стосується не тільки витрат на матеріали і місцевий персонал, а й витрат на науковців, що працюють за кордоном відповідно до укладених контрактів з аутсорсингу. Отриманий податковий кредит, можливо використати протягом п'яти років.

Словенія пропонує також використовувати інструмент прискореної амортизації на рівні 33,3 відсотка від вартості основних фондів, що використовується в НДД. Якщо словенське підприємство отримує роялті, то база оподаткування за цим напрямом буде зменшена на 10 відсотків.

Рівень витрат на формування та реалізацію науково-дослідної діяльності в Іспанії складає 1,3 відсотка від ВВП. При цьому з бюджету цей напрям отримує обсяг коштів, що складає 0,12 ВВП, а податкове стимулювання становить 0,03 відсотка ВВП. Уперше податкові стимули в Іспанії було застосовано у 2004 році, а останні зміни до системи оподаткування запроваджено у 2013 році. Згідно з нормами законодавства іспанський уряд пропонує 25-відсотковий податковий кредит за поточними витратами на НДД.

Оцінка результатів податкового стимулювання в Іспанії підтвердила його позитивний вплив на розвиток сучасного технологічного виробництва. Особливо це проявилось для малих та середніх підприємств. Це пояснюється спрощеним порядком оформлення податкового кредиту, яким можуть користатися підприємства, що не мають у своєму штаті багато юристів та бухгалтерів.

Податкові пільги доступні для підприємств, що знаходяться ноу-хау, отримують патенти, розробляють нові технологічні проекти, винаходять формули чи процедури для випуску нових популярних товарів. Так, для них можливо скористатися інноваційним податковим кредитом, що може зменшити рівень витрат на НДД — ставка за таким кредитом складає 12 відсотків.

Серед країн-членів Євросоюзу Швеція має один із найбільших показників підтримки НДД. Рівень співвідношення витрат у цьому напрямі до ВВП країни становить 3,41 відсотка, а державний бюджет виділяє на ці цілі 0,12 відсотка ВВП.

Швеція є однією з перших країн у Європі, яка запровадила інструмент податкового стимулювання. У період 1973—1983 рр. ця країна використовувала спеціальний інструмент податкової підтримки щодо витрат на НДД, але через проблеми адміністрування, його використання не набуло широкої популярності. У подальшому, система підтримки НДД у Швеції проходила низку удосконалень.

Після 2013 року політика підтримки науково-дослідної діяльності розділена між двома основними відомствами — Міністерством підприємництва і енергетики та Міністерством освіти. Також у Швеції створено спеціальне агентство з інноваційних систем, яке підтримує інновації та прикладні дослідження.

Сучасна система підтримки розвитку науки та інновацій у Швеції створює рівні умови для усіх приватних компаній в будь-яких галузях економіки. Інструмент шведського податкового кредиту у сфері НДД є доповненням до системи державних субсидій, при цьому вона не застосовується до виплат із заробітної плати. Механізм податкового стимулювання застосовується щомісячно, відповідно до заявок, які оформлюють відповідні підприємства, які не можуть бути перенесені на інший строк.

Система, створена у Сполученому Королівстві дозволяє забезпечувати підтримку розвитку НДД на рівні 1,72 відсотка від ВВП. За рахунок податкових пільг здійснюється підтримка наукових досліджень на рівні 0,08 відсотка, а прямі витрати з державного бюджету становлять 0,09 відсотка ВВП.

У системі оподаткування цієї країни є інструменти підтримки НДД безпосередньо для підприємств малого та середнього бізнесу. Згідно з законами Великої Британії до цієї категорії відносяться компанії, штат яких не перевищує 500 співробітників та які мають оборот не більше 100 млн євро на рік.

Для великих компаній схема податкового стимулювання для НДД є аналогічною, як і для малого та середнього бізнесу. Проте, на відміну від МСП, податкові стимули для великого бізнесу не проявляють помітного впливу щодо розширення науково-дослідної діяльності, оскільки крупні компанії використовували податкові пільги для підтримки венчурних проектів.

У Сполученому Королівстві для будь-яких за розміром компаній, що реалізують наукові та дослідні проекти, активно використовується норма щодо прискореної амортизації. Така норма передбачає амортизацію у розмірі 100 відсотків на апаратуру та обладнання, яке використовується для НДД.

Витрати на НДД у Сполучених Штатах, у порівнянні з багатьма країнами Євросоюзу, мають достатньо високий рівень — 2,67 відсотка від ВВП. Однак, підтримка НДД за рахунок податкових стимулів є не значною — лише 0,06 відсотка від ВВП, а пряма державна підтримка за рахунок бюджетного фінансування складає 0,26 відсотка від ВВП.

Згідно з нормами податкового кодексу США, податковий кредит можливий у разі, якщо компанія здійснює витрати на НДД у поточному періоді більше, ніж у попередньому. Невикористаний податковий кредит може переноситися протягом 15 років.

Схеми щодо стимулювання НДД за рахунок податкових пільг у США відрізняються у відповідності від норм, що діють у тому чи іншому штаті. Основні відмінності стосуються визначення та переліку "кваліфікаційних витрат" при цьому ставки за податковим кредитом застосовуються в діапазоні від 1,9 до 24 відсотків.

ВИСНОВКИ

Запорукою економічного розвитку в умовах глобалізації є координація міжнародних відносин щодо усунення бар'єрів та обмежень на шляху інвестицій та економічної співпраці. Однією з форм такої координації є система міжнародних договорів щодо уникнення подвійного оподаткування. До сфери впливу зазначених договорів відносяться оподаткування доходів студентів, діячів культури, мистецтва та спортсменів. Україна на початок 2016 року

має 72 таких двосторонніх договорів, як з розвитими країнами, так і з країнами, що розвиваються. Система міжнародних договорів щодо уникнення подвійного оподаткування налічує близько 10 тис. двосторонніх документів, що свідчить про її велике значення у питаннях стимулювання розвитку людського потенціалу.

Основною формою податкового стимулювання розвитку науково-дослідної діяльності є податковий кредит. Окрім цієї форми уряди можуть застосовувати прямі бюджетні субсидії та механізми прискореної амортизації щодо основних фондів, які використовуються у науково-дослідній діяльності.

Серед останніх податкових нововведень у сфері підтримки НДД є ініціатива уряду Франції — "Інноваційний податковий кредит", який у першу чергу спрямований на розвиток нових пілотних проектів для підприємств малого та середнього бізнесу. Найбільший рівень підтримки серед країн-членів ЄС за рахунок норм податкового законодавства спостерігається у Бельгії — 0,18 відс. до ВВП, Франції — 0,26 відсотка, Ірландії — 0,14 відсотка та Нідерландів — 0,15 відсотка до ВВП. Серед інших країн світу найбільші обсяги податкового стимулювання відносно ВВП зафіксовано у США — 0,26 відсотка та Канаді — 0,21 відсотка.

Політика податкового стимулювання в країнах Євросоюзу охоплює підприємства, що знаходять ноу-хау, отримують патенти, розробляють нові технологічні проекти, винаходять формули чи процедури для випуску нових популярних товарів. Окрім податкових стимулів, у країнах ЄС широко застосовується механізм прискореної амортизації для основних фондів, що використовуються у сфері НДД.

Література:

1. National Student Fee and Support Systems in European Higher Education [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/fees_support.pdf
2. Global Survey of R&D. Tax Incentives 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-global-rd-survey-aug-2014.pdf>
3. A Study on R&D Tax Incentives Annex: Country fiches. Final report [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/country_fiches.pdf

References:

1. National Student Fee and Support Systems in European Higher Education, available at: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/fees_support.pdf (Accessed 12 April 2016).
2. Global Survey of R&D. Tax Incentives 2014, available at: <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-global-rd-survey-aug-2014.pdf> (Accessed 12 April 2016).
3. A Study on R&D Tax Incentives Annex: Country fiches. Final report, available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/country_fiches.pdf (Accessed 12 April 2016).

Стаття надійшла до редакції 19.04.2016 р.